

NAS GLAS

Glasilosrednje Zveze javnih
nameščencev in upokojencev
:: za Slovenijo v Ljubljani. ::

Cena posamezne številke 1 Din.

„NAS GLAS“ izide vsak četrtek.

Celoletna naročnina . . . Din. 40.—

Polletna naročnina 20.—

Četrtletna naročnina 10.—

Za inozemstvo je dodati poštino.

===== Oglasi po ceniku. =====

Uredništvo: Ljubljana, Dunajska cesta št. 25. Rokopisov ne vrača, ako se ne priloži znamk. Dopise v latinici in cirilici sprejema le podpisane in zadostno frankirane. Rokopise je pošiljati samo uredništvu v Ljubljani

Upravništvo: Na naročila brez denarja se ne oziramo. Naročnina naj se pošilja po nakaznici oziroma položnici le v Ljubljano, Vodnikov trg št. 5/I. Tja je pošiljati tudi zbirke za naš tiskovni sklad.

Naše zahteve.

RESOLUCIJA

državnih uradnikov in uslužbencev.

Vsled poziva Glavnega Saveza državnih uradnikov in uslužbencev, so se sestali, zastopani po svojih delegatih, državni uradniki in uslužbenci vse kraljevine dne 29. in 30. oktobra 1922 v Beogradu, kjer so, pretresajoč težki in žalostni svoj položaj, konstatirali sledeče:

Vzlic izjavam gosp. predsednika kraljevske vlade in načelnikov poslanskih klubov v Narodni skupščini prilikom lanskoletnega kongresa: da je njihova vroča želja, da se vprašanje državnih nameščencev v interesu države same reši čim prej mogoče; vzlic občanju odgovornih faktorjev, da se prične v najkrajšem času reševati to vprašanje

— in to vprašanje, ki je po mišljenju odgovornih činiteljev in vse javnosti eno najbolj perečih državnih zadev, niti do danes, po preteku štirih let našega osvobojenja in ujedinenja ni še rešeno, zato zahtevajo vsi državni uradniki in uslužbenci najenergičnejše:

I.

Da se zakon o službeni pragmatiki, s katerim se urejujejo gmotni in pravni odnošaji državnih uradnikov in uslužbencev v vsej kraljevini, reši zakonodajnim putem še v tem zasedanju, in sicer na prvih sejah narodne skupščine.

II.

Da se takoj ukine omejitev družinskih draginjskih doklad za vse one nameščence, ki

so s to omejitvijo prizadeti in da se vsota tako skrčenih doklad takoj izplača naknadno vse od onega meseca, od katerega naprej so bili prizadeti oškodovanci.

III.

Da se takoj odredi, da se izplača enkratni nabavni prispevek vsem državnim uradnikom in uslužbencem, to pa še v mesecu novembru t. l.

Ta enkratni prispevek mora znašati: za samce 4000 Din., za poročene brez otrok 5000 Din. in za poročene z otroki 6000 Din.

IV.

Da se draginjske doklade vseh državnih uradnikov, uslužbencev in upokojencev izenačijo v vsej kraljevini, in sicer na ta način, da se uvede stanarina tudi za one pokrajine, kjer dosedaj ni bila v veljavi, in da se izplačuje stanarina tudi neukaznim nastavljenecem vse kraljevine.

V.

Da se zakon o draginjskih dokladah predrugači in da se dopolni s sledečimi določbami:

1. Osebne in družinske doklade se zvišajo za 100 odstotkov;
2. doklade so za vse kraje in za vsa mesta v kraljevini enake;
3. žene v državni službi, ki so poročene z državnim uradnikom ali nameščencem, dobivajo polne osebne draginjske doklade;
4. državnim uradnikom in uslužbencem v južni Srbiji se zvišajo njihove specialne doklade tako, da dobijo namesto teh, kot špe-

kongresov. Vse te prireditve so, kakor je rekla lisica, samo besede; realnih uspehov ni nikjer in tako jih tudi ob Dravi in Soči ni bilo. Na spremembo nismo bili pripravljene in nismo na kraj, kjer smo kaj vzeli, postavili boljšega nadomestila, nasprotno: prav velikokrat je stopil tja grd spaček nam v škodo in sramoto. — In po naših delih so nas sodili in obsodili! —

Peljala sva se torej z agentom proti Spittalu in govorila med seboj kakor stara znanca; mož je bil oblečen jako po modi v nasprotju z mojo planinsko obleko, vendar naju to nasprotje ni motilo in pogovarjaje se, sva se približala tako, da mi je agent priznal tri divizije Srbov, ki korakajo proti Celovcu.

»Denken Sie sich, die infame Bande! Eins gegen sieben stehen sie zu uns.«

Rač bi se bil prav od srca nasmejal novici, vendar je bilo treba ostati resen. le pristavil sem, da je posebno v vojski

cijalne doklade za 50 odstotkov povišane draginjske doklade po novem zakonu.

VI.

Da se stanovanjski zakon z dne 31. decembra 1921, ki stopi dne 1. januarja 1923 v veljavo, odgodi dotlej, da dobe državni uradniki in uslužbenci stanarino po novem zakonu o državnih uradnikih in ostalih uslužbencih po »gradjanskem redu«.

VII.

Da se izplača vojna odškodnina vsem oškodovancem v teku šestih let po načelih, ki so donešeni v projektu Glavnega Saveza državnih uradnikov in uslužbencev v »zakonskem predlogu o vojni odškodnini«, ki temelji na uredbi o povrnitvi vojne škode z dne 30. junija 1920.

Ako kraljevska vlada in Narodna skupščina izpolni želje, izražene v tej resoluciji, napravi najvažnejši korak k notranji konsolidaciji državne uprave; v nasprotnem primeru pa morata vlada in Narodna skupščina prevzeti pred javnostjo prav vso odgovornost za vedno jačje in silnejše moralno in materialno propadanje svojih uslužbencev, tedaj tudi za vedno jačji nered v državni upravi.

Pod vodstvom Savezovega predsednika Mihajla Ivanovića je izročila gornjo resolucijo posebna deputacija vsem klubom narodnih poslancev, predsedniku skupščine dr. E. Lukiniću in ministru za izenačenje zakonov M. Tričkoviću. Slednja dva sta izjavila depu-

sreča opoteča. Tista »ofenziva« namreč koncem aprila, radi katere smo bili vsi uglednejši Slovenci povabljeni na konjske klobase v jezuitsko vojašnico v Celovec, je bila za Jugoslavijo sramotno razpadla: peščica volkswehrovcev je gnala naše junake doli do Celja! Prizorov, ki so se odigrali v Velikovcu, Pliberku, na Prevaljah in drugod, ne bom popisoval. Le enega naj omenim.

Takoj prve dni, ko smo bili internirani, so pripeljali v vojašnico slovenske ujetnike; spravili so jih bili v kletki na dvorišču in v enomer smo čuli pesem:

Poj, poj, ptiček moj!

Kak bom pel, k' sem se vjel!

Ob opoldanskem sprehodu sem se torej približal tistemu oknu in ozmerjal tistega ptička, ki se je dal ujeti; izza mreže pa je prišel glas: »Kaj nas briga; saj prihajajo za nami tri divizije Srbov!« Drugi pa se je oglasil: »V Ljubljani imajo

Doživljaji leta 1919.

Popisal J. Z.

(10)

O teh razmerah niso ustvarjalci mej od Ljubljane do Pariza imeli prav nobenega pojma. Bili so visoko nad ljudstvom stoječi studirani lajki, zmožni opravljati svoj posel v mirnih časih, ko je teklo življenje v določenem tiru, ne pa ob prevratu, kjer so se trgale stare pentlje gospodarske mreže in je bilo treba splesti novim razmeram primerno novo mrežo. No, naši pletalci so ustvarili nestvor, na kojega se jeze na obeh straneh še danes; da ne pride ljudski glas do veljave, je krivo dejstvo, ker ga pletalci preupivajo v javnosti; le sem pa tje bukne zadržana nevolja izpod mreže. V splošnem smo premalo realni ljudje in preveliki sanjači in gostobesedneži v najčistejši slovensčini pri kozarcu vina, na shodih, obhodih, sestankih, komerzih, konferencah, v novjšem času smo se dvignili celo do

taciji, v kateri so bili zastopniki vseh pokrajinskih uradniških zvez, da bosta po svojih najboljših močeh podpirala naše zahteve. Ista deputacija je bila tudi pri ministrskemu predsedniku Nikoli Pašiču in pri ministru financ Kumanudiju.

R. L. (M. S.)

Kje naj država štedi?

(Kje dobiti kritje za regulacijo plač?)

II.

Vojaštvu in poštnim nastavljencom je vlada povišala plače iz povišanja poštnih pristojbin; posnemala je staro Avstrijo, ki je dobila svojčas povišek za plače s tem, da je zvišala ceno nakaznic za pol vinarja.

Tak povišek se nam zdi neprimeren in nepravilčen. Poviševati poštnino pomeni, škodovati samemu sebi, kajti čim višja bo poštnina in voznina, tem manjši bo promet, tem dražji bodo predmeti, ki prihajajo po pošti in železnici. Končno tudi ni pravično in primereno, obremeniti državljana pri stvarih, ki jih dela v korist države, kajti v korist države dela vsak, kdor podpira pošto in železnico; in podpiral jo bo tem bolj, čim cenejša bo; dobiček bo kljub temu za državo večji, ker dobiček stvari množina odjemalcev, a ne višina pristojbin. To vidimo pri železnicah posebno jasno, kjer niti primerjati ne moremo sedanjega prometa z nekdanjim, ki je bil živahen, ker je bil cen; danes pa se vozi, kdor se mora, ta pa zvali stroške na blago, in tako smo si sami povišali draginjo.

Finančni minister bi dobil lahko denar za regulacijo iz virov, da bi reguliral dohodke vsem, ne samo nekaterim, kar je krivično, in mogoče samo v današnjih časih politikov in državnikov-lajikov.

Torej: vpeljite in povišajte davek na žganje, ki je sedaj davka prosto, dobili boste milijone za koristne stvari, med tem ko gre danes ta denar po grlu. Uredite zakon o trošarinah in kuhanju žganja tako, da ne bo toliko prikritega kuhanja, in zopet boste dobili milijone. Mesto žganja naj ljudstvo pije mošt, kar je cenejše in boljše, da nam ne bo očitil ves svet pijanstva, kakor je svoj čas storila avstrijska vojaška oblast, v Jugoslaviji pa je celo kralj to našo slabost podarjal. Gola demagogija kmetiških poslancev je, ako hočejo za kmeta vedno izjeme, kakor je demagogija delavskih poslancev, ki delajo enako, tako da že ne slišimo drugega nego hvalospeve kmetu in delavcu, vsi drugi smo ničle, največje ničle

za državo pa so seveda državni nameščenci. To resnico treba poudariti v nepristranskem »Našem Glasu«, ker bi jo drugi listi ne priobčili. Naša doložnost je, da pove to resnico vsemu svetu, ker kmetiški in delavski poslanci podpirajo vsako zahtevo, prihajajočo od njihovih volilcev, samo da jih volijo, ker jim je glavno stranka, a ne korist splošnosti in države. Ni namreč v korist države, ako dobe kmetje »zase« brezplačno žganje, drugim pa je obdavčeno!

Odpravite prostost na kuhanje žganja in navadite ljudstvo na mošt. Nehajte pa z demagogijo, da nas vzdržujeta kmet in delavec, ker bi na pr. Slovenija v enem letu izstradala, ako bi jedla samo lastno žito; delavca pa tudi vedno bolj nadomestujeta stroj, za vsako važnejše delo pa je potreben paznik ali uradnik, ki ga poleg delavca tudi nihče noče poznati, četudi stroj dobrega uradnika nikdar ne more nadomestiti.

III.

Takoj po prevratu so pričele stranke med seboj tekmovati, kako bi prišle na površje in še dandanes je naše politično življenje navaden posnetek predvojnega politikovanja brez najmanjšega sledu resnega, jugoslovanskega delovanja za državo.

Ker tvorijo javni uslužbenci važen kontingent med volilci, so se stranke spomnile tudi nanje in — so regulirale njihove plače. Niso pa tega storile skupno za vso državo in za vse kategorije državnih nameščencev. Tako imajo železničarji posebne plače, učitelji posebne, vojaštvo in cariniki so zopet zase. Uslužbenci drugih panog so zastavljeni, in sicer ravno onih, ki tvorijo temelj države, to so uslužbenci vlade in finance. Med te in njim podobne so urinili časovno napredovanje in plačo po številu družinskih članov; s tem so udarili vsem parvilom v obraz, kajti država svojih uslužbencev ne sme plačevati po številu družine in službenih letih, temveč po važnosti in odgovornosti v službi. Tako bi bilo prav in pravično.

Prejšnji nazori o pragmatiki so bili pravilni: najmlajši je imel najmanj let in najmanj plače, tudi najmanj važno delo. Ostali so se vrstili po značaju službe do najstarejšega, ki je bil šef z najvišjimi leti pa tudi najvišjo plačo. Danes se prigodi, da ima šef manj plače nego njemu podrejeni uslužbenci z manjšo odgovornostjo; pa tudi to se primeri, da je šef mlajši po letih, službi in plači nego njegov podrejenec, ki je časovno napredoval brez rizika v službi (nekateri imajo desetletja en

in isti referat), se mu ni treba ukvarjati s sitnostmi vodstva in nima druge odgovornosti nego za par izkazov svojega referatka. Mnogokrat se zgodi, da dobi uslužbenec več plače samo zato, ker ima obilno družino; tovariš poleg njega pa je manje plačan, ker je slučajno samec ali vdovec, četudi je njegovo delo isto ali še važnejše nego pri prvem.

To je uvidela tudi vlada in jela popravljati; popravljati pa je pričela pri najmanjših namesto pri najvišjih. Bodimo odkriti in priznajmo, kar je znano vsemu svetu: časovno napredovanje je umestno in opravičljivo le do gotove meje; plačevanje po družinskih članih enako, ker nas država mora plačevati za naše delo in za naše uspehe; leta in družina so šele v — zadnji vrsti. Zato je tudi opravičljivo, ako boljši uslužbenci v staležu hitreje napredujejo od enih, ki služijo le za to, da — vlečejo.

To je znano in priznано po vsem svetu, zato tega tudi mi uslužbenci ne smemo zamolčati, sicer bi nas svet po pravici sodil in obsodil, — naj je vsem uslužbencem všeč ali ne.

Zgoraj kritizirana metoda je uvedla po pisarnah nekako brezbrizje: priden delavec se ne sili, ker ve, da ne dobi priznanja; slab delavec se pa tudi ne sili, ker ve, da bo enako napredoval. Smejejo se pa tisti, ki imajo »leta« in več družine, četudi tožijo.

Tako stoje stvari, lojalno priznано in odkrito povedano!

Enako je pri nadurah in nagradah; pravilo namreč velja: za svojo službo (referat) mi pristojna pravično določena enotna plača, vse drugo odpade, ker državni uslužbenec ni dniar, da bi se ga plačevalo na ure, povrhu pa še delilo — napitnino! Studij in inteligenca, a tudi važnost službe tega ne dopuščajo!

Danes pa marsikom neso nadure lep postranski zaslužek, ki na dve strani ni zaslužen: prvič ne more država zahtevati dela izven uradnih ur, ker je naša dolžnost, da posvetimo med uradnimi urami službi vse svoje moči. In ako si to v resnici storil, tedaj ti bo 7- do 8urno delo popolnoma dovolj in za nadure sploh nisi sposoben. Drugič pa mnogi med uradnimi urami malo delajo ali nočejo delati, da jim ostane čas za nadure, da temveč zaslužijo in s tem tratijo državi denar. Pravilno je, nastaviti toliko uradništva, da zgotovi svoje delo brez nadur; na železnici in kjer je nočna služba itd., pa se morajo uslužbenci vrstiti v službi, kakor delajo po rudnikih in tovarnah, kjer delajo noč in dan za enako plačo.

belega kruha preveč, v jarkih pred Velikovecem pa še črnega nismo imeli!»

Taki junaki in take razmere torej so ustvarjale tedaj našo severno mejo! Največji reveži med imenovanimi ujetniki so bili častniki; spravili so jih bili v smrdljiv in vlažen priličen prostor, da so Celovčani sami kritikovali nečloveško postopanje. O tem smo zvedeli pri dopoldanskih obiskih, ko so nam prinašali kruh in druge dobrote.

Prišedši v Spittal stopiva z agentom najprej na čašo piva; molji razni spremeljevalci po Celovcu in na železnici so bili namreč udinjeni ljudje, in tisti korporal, ki me je spremil v Celovcu iz vojašnice na kolodvor, mi je sam priznal, da je večnih transpirtov že do grla sit. Zato si ž njimi veliko boljše opravil, ako si jih smatraš za umrljive ljudi in jih povabil o primerni priliki v gostilno. Tam so ti povedali marsikaj in spoznal sem bil, da se stoji vsa moč tedanje Koroške iz teh, iz

vseh mogočih krajev in dežel došlih tujcev. Domačini sami so mirni ljudje z redkimi izjemami, in brez prvoimenovanih bi se bili Jugoslaviji pridružili sami, v prvi vrsti iz praktično-gospodarskih ozirov. Tako smo torej tudi v Spittalu šli iz kolodvora najprej v gostilno: der Bezirks-hauptmann ist ja sowieso noch nicht drinnen!

V drugi sobi, kamor sva sedla, sta pri dolgi mizi risala dva vojaka. Imela sta pred seboj vojaško karto in po njej prenašala na veliko polo povečano sliko z rdečim in modrim svinčnikom, kakor je običajno v vojni. Delala sta načrt za obrambo mostišča; kmalu je prišel pogledat tudi podpolkovnik, oha pohvalil in odhajaje pripomnil, da bo najvažnejše sam vrisal pozneje.

X.

Od najine mize sva z agentom opazovala Martove sinove in kmalu mi ta zašepeče: »Diese hier arbeiten an der

Verteidigung des Unterlandes mit Mitteln wie im Weltkrieg, obwohl wir nur drei Kanonen haben, die Truppenzahl steht aber 1 : 7. Ist das nicht eine blöde Patzigmacherei!«

In zopet bi se bil rad nasmejal, ostal pa sem resen in pripomnil, da je pač tako v vojski; mož je imel seveda prav, kajti nekaj dni kasneje so naši vdrli in resni vojniki spraznili ves »Unterland« in gnali koroško inteligenco tja do Spittala. Kam neki jo je tedaj popihal podpolkovnik s svojima risarjema?

Spittalski glavar je bil jako prijazen mož; najprej je vstopil agent in zadevo pojasnil: der Herr ist doch gewesen österr. Beamte, quasi Kollege und wird in Jugoslawien eine Zukunft finden« in ko sem, vstopivši, obljubil s častno besedo, da ne odidem pred petimi dnevi, sem dobil prenočišče v gostilni ob dvakratnem javljenju na dan.

(Dalje)

Zgodi se tudi, da zlorablajo nadure tako, da nalašč pustijo, da čakajo stranke med uradnimi urami, da te plačujejo takse za nadure. Take uredbe niso balkanske, temveč turške in vredne lajško-ministrske demagogije, ki jih je ustvarila; pošten uradnik se je sramuje, kako pa mislijo o tem stranke, ni težko uganiti. Krona taki zlorabi pa so tiskovine, za katere treba plačevati visoke pristojbine in katere bi lahko izpolnila stranka brez takse, a jih ne sme in mora plačevati brez-potrebne pristojbine. — Kdor se želi poučiti, kaj sta korupcija in birokratizem, naj prouči te razmere.

Iz takih razmer smo si vzgojili hriavce, hvaleče se s pridnostjo v nadurah, dasi dobro vedo, zakaj jih delajo.

In tako smo končali zopet eno poglavje o tem, kje naj država štedi: štedi naj pri enakomernih plačah brez nadur, brez avtomatičnega napredovanja in brez družinskih članov. — Delo plačujte; ampak to pošteno, vsem enako in brez nadleže za stranke!

(Op. uredništva. Trditve tovariša R. L. o časovnem napredovanju in dokladah za družinske člane bodo gotovo naletele na odpor. Ker pa imamo glasilo za to, da lahko vsakdo pove svoje iskreno mnenje, smo priobčili tudi ta izvajanja. Oni tovariši, ki ne soglašajo z izvajanjem tovariša R. L. naj se oglašajo. Glede doklad za družinske člane bi pripomnili le to, da je bilo o tem vprašanju tudi med privatnimi nastavljenici po vseh državah že mnogo debat. Na Francoskem so rešili tvorničarji in podjetniki to vprašanje na ta način, da so ustanovili posebne fondе za doklade družinskim članom. V fondе plačujejo po razmerju zaposlenega delavstva — brez ozira na to, ali je delavstvo poročeno ali ne — gotove prispevke in iz teh nakazujejo rodbinske doklade. To uredbo privatnih podjetij bo Francija v kratkem uzakonila in bo plačevanje v te »izenačevalne fondе« za vsa privatna podjetja obligatorično. Država seveda ne more posneti te uredbe in bo prisiljena, da bo izplačevala doklade za družinske člane vse dotle, dokler bodo trajale izredne razmere. Kvečjemu bi še nasvetoval lahko kak posebno »človekoljubno« državni rešitelj — uvedbo celibata!)

Pedagogična revolucija.

Pod gorenjim naslovom je izdal švicarski vseučiliški profesor Leonhard Ragaz knjigo, ki obsega deset njegovih predavanj. Ta predavanja je imel Ragaz v l. 1920 pred vseučiliškimi profesorji in dijaki v Zürichu in je obdelal v njih vso ogromno materijo splošne ljudske izobrazbe. Ocenil je današnji ustroj našega šolstva, od ljudske šole do univerze, pokazal njegovo zgolj mehanistično organizacijo, notranjo in zunanjo, in obširno utemeljil in razložil zahteve za bodočnost. Ragaz izhaja v svojih izvajanjih od spoznanja, da je revolucija v ustroju šolstva neizvedljiva, dokler ne preustrojimo naše socialno življenje. Današnji kapitalistični ustroj družbe je popolnoma nezmožen, da bi vzrasla iz njega nova kultura na podlagi novega šolstva.

Kakor vsa Ragazova dela se odlikuje tudi njegova »Pedagogična revolucija« po globokosti misli in iskrenosti prepričanja. Priobčiti hočemo iz tega dela nekatera poglavja — najprej ona, v katerih analizira ustroj današnjega šolstva — ker so v resnici vredna, da jih pozna čim večji krog.

I. Ljudska šola.

»Naša ljudska šola, naš ponos in po-
vejmo mirno, tudi malik našega ljudstva,

je vzrasla iz Pestalozzijevega duha — vsaj tako domnevamo — in v njej bomo torej našli odsev tega duha. Tega tudi ne zanikam. Ali pa je ljudska šola res še nepopačena? Ali ne prevladuje tudi v njej kvantum? Ali ne mislimo tako na tihem, da je ideal univerza, in sicer takšna, kakršna je danes in da zato poskušamo prilagoditi ljudsko šolo kolikor je največ mogoče univerzi? Pri tem imamo pred očmi ideal splošne izobrazbe, ki se spaja vse močnejše s pridobitvenim idealom, to se pravi s stremljenjem, da pripravimo učence čimprej do plodonosnega zaslужka. Uvidevam, da sili k temu potreba. Kajti presežen del teh otrok je navezan na to, da hitro zasluži. Pa vendar vidimo, kako da je zapletena ljudska šola v sistem industrijalizma, ki požira ljudi s svojim mamizmom in uničuje duše s svojim mehanizmom. Posledica ideala splošne izobrazbe in posledica vladanja industrijalizma je, da je človek ogoljufan, da je žrtev abstraktnega moloha, da je podrejena osebnost stvari in duša stvarini. Manjka nam enoten in v resnici duhoven ideal izobrazbe. Na njegovo mesto stopa udinganje obstoječim mnenjem in razmeram, katerih pokorni organ postaja predvsem ljudska šola. V njej se zasaja predvsem oni patriotizem, katerega glavna sestavna dela sta sentimentalnost in samopovečevanje. S tem se vsekakor odtujaše globokejšemu stremljenju in zahtevam ljudskega življenja. In prave notranje enotnosti jej ta tendenca ne more dati; ta tendenca je bolj zunanji privesek, a ni organizujoče načelo. Ljudski šoli, ki služi vendar najbolj neposredno delovnemu ljudstvu, manjka prav tako kakor univerzi zveze z delom. Na svoj način postaja intelektualistična in pokazuje vse posledice tega zla.

Upoštevajmo staroveljavni kriterij in vprašajmo po sadovih tega mnogo hvaljenega drevesa, tedaj naletimo na široko razširjeno skepso. Sedanja ljudska šola vsekakor ni zabranila vse duševne opustošenosti in npravstvenega propadanja, kakršnega so razodela pravkar pretekla leta tudi slepci. To dejstvo drži Nihče ne more utajiti blagoslova, ki ga rodi ljudska šola, nihče ne more prezreti silnega, zvestega in plemenitega dela, ki se uporablja za ljudsko šolstvo, toda enega dejstva n imogoče spraviti s sveta. To dejstvo ima sicer malo zveze z dobro ali zle voljo poedinih ljudi, temveč korenini v splošnih razmerah našega časa. Ali kljub temu ne moremo opaziti, da bi bil rod, ki je prešel to moderno ljudsko šolo globlji, plemenitejši, duševno bogatejši ali samo bolj inteligenten. Kar vidimo vsak dan je splošna otopelost, brezdušnost in posirovelost, močno padanje višjega duhovnega življenja, a zato temu primerno naraščanje grobe poltenosti. Tehnično smo morali napredovati, kot pridobitveni strofi smo morda več vredni kakor so bili naši neizšolani prednamci, toda na splošni človeški vrednosti smo gotovo izgubili.

Vedno z novim strahom opazujemo, kako se izročajo naši otroci temu aparatu in kaj napravi ta aparat iz njih. Dokler jih n edobi ta aparat se iskri od življenja, so genialna bitja, neumorno vrašujejo, žare od zanimanja, polni so sijajne originalitete, ostrih misli, pred katerimi smo mi osramočeni, in npravstvenega čustvovanja — a kakšni postanejo, ko jih je ta stroj nekaj let predelaval? Resnično, iz šolskih dvoran prihajajo ljudje prav takšni kakor iz tvorniškihi.

II. Gimnazija.

Toda pri gimnaziji je stvar vendar popolnoma drugačna, kajti ona je vendar pravo svetišče humanistične izobrazbe? Univerza je bolj strokovna šola, ljudska šola skoraj ne more drugače delovati, kakor da pripravlja hitro za zaslužek, a gimnazija naj edinole obražuje človeka, seveda človeka, ki hoče postati učenjak, a vendarle človek. To je vsaj stari ideal gimnazije. Temu idealu naj služi seznanitev z antično kulturo in nasičenje, ki tvori ključ k tej kulturi.

Kaj porečemo? Ali izpolnjuje gimnazija vse to? Bodimo pogumni, kajti oprava imamo z malikom intelektualcev. A bodimo tudi lojalni! Gotovo, tudi na gimnaziji se izvršuje veliko in vse častno vredno delo in mnogo dobrega. Ali sistem, načelo? Kje najdemo humano izobrazbo, ki naj prihaja iz te drevesnice? Ako jo najdete, prosim, pokažite mi jo! Vidimo le mlade ljudi, ki klecajo pod težo kvantitativnega pojmovanja o znanosti in trpe škodo na duši in telesu. Vidimo jih, da vstajajo rano zjutraj, da se hitro šeg nauče svojih nalog, vidimo jih, ko prihajajo domov in hitro pogoltnjejo svoj obed in se potem zopet sklanjajo nad knjigami do pričetka pouka in se pripravljajo na večer do desete in enajste zopet za prihodnji dan. Takšno življenje se mi ne zdi ravno mnogo podobno humanistični izobrazbi, temveč mislimo na to, da smo za vrste nameščencev in delavcev izvedli osemurni delavnik, torej za dorastle ljudi, da pa nalagamo nedorastlim, ki potrebujejo na telesu in na duši toliko moči za popolnitev in rast, deset in dvanaajsturni, celo štirinajsturni delovnik. In v tem, ne morem najti grškega duha, temveč le duha barbarstva. Da je mnogo takih, ki si olajšajo vso stvar, in da so naše višje šole mesta bohotne šolske goljufije, to vemo, a tudi tega ne smatramo za višjo izobrazbo. To čaščenje kvantuma, to veselje nad pestrim lišpem znanja, to je barbarstvo. In prav to so smatrali Grki kot znak barbarstva, a mi vršimo to barbarstvo v znamenju seznanitve z njih duhom.

Sploh to uvanjanje v duh starega veka! Zopet rečem: kdo izmed vas pozna te uvajance? Naj jih pokaže! Moje mnenje je, da je to uvajanje težka stvar in da so redke izjeme oni, ki imajo za to možnost in poklic in da je sploh primerna le zrelejša starost za takšno uvajanje. In prvi del moje trditve, ključem na pričevanje Nietzscheja, nikogar manjšega. Toda z bridko resnico in ne kot banavz vprašujem: ali vodi v resnici pot k istinitemu človečanstvu za švicarske in druge mlade može in žene dvajsetega stoletja preko latinščine in grščine, to se pravi največkrat za pomanjkljivo razumevano latinščino in grščino, za kar pa se je potrosilo del najboljših mladostne sile duše? Odgovarjam kot človek, ki ljubi za svojo osebo nad vse latinščino in grščino kakor stari vek sploh in ki želi, da bi imel ta vek za našo kulturo veliko večji pomen kakor ga ima, s krepkim ne, ki je plod dolgoletnega osebnega razvoja in o katerem sem zagotovljen, da odgovarja najboljšemu v grškem bistvu. Prepričan sem, da je prišla tudi tukaj ura revolucije.

Toda o problemu antične izobrazbe bomo govorili še temeljitje. Na tem mestu naj le še omenim, da je ideal antične izobrazbe že napol izpuščen, ker smo na presežnem številu gimnazij poleg uvaja-

nja v antiko in kar je bilo na humanističnih gimnazijah še s tem v zvezi, uvedli prirodoslovne vede in moderne jezike. Tako smo zašli tudi tukaj v brezglavost z vsemi njenimi zle posledicami. Vprašujem: Kakšen duhovno - нравstveni cilj, kakšen človeški ideal imajo naše gimnazije? Ali ga imajo sploh? Pokažite nam ga, kajti pri najboljši volji ga ne vidim. Vidim le, da prihajajo iz te visoke šole človečanstva le intelektualci.

(Dalje prih.)

Podedovanost in dolgost življenja.

Eden izmed najglavnejših pogojev, da človek dolgo živi in da je čim bolj zdrav v vsem življenju, je vpliv dobre, zdrave podedovanosti. Potomci in otroci zdravih roditeljev imajo mnogo gotovejšše jamstvo, da bodo zdravi in da bodo dolgo živeli, nego oni, ki izhajajo od slabotnih in bolehnih roditeljev. Davno so že rekli, da živi človek tako, kakor so živeli njegovi predniki.

Po vsej priliki je v tem oziru vpliv podedovanosti po očetu mnogo močnejši nego po materi. Dolga je vrsta jako primernih zgledov, kjer se očito pojavlja dedni vpliv po očetu na dolgost življenja pri potomstvu.

Na Francoskem je bila znana rodina Estrées, v kateri je visoko starost prehajala z očeta na sina. Tako je Jean Estrées, komandant topništva živel 85 let (od leta 1486. do leta 1571.), njegov vnuk François, maršal, 97 let (od leta 1573. do leta 1670.), sin François Estrées, admiral, 83 let (od leta 1634. do leta 1707.).

Tudi znani astronomi Cassini dajo jako lep zgled, kako vpliva podedovanost na dolgost življenja. Oče, sin, vnuk in pravnuk so se bavili z astronomijo drug za drugim 220 let od leta 1625. do leta 1845. Vsi štirje so živeli dolgo — od 70 do 90 let.

Nedavno še sta živela v Londonu dva brata, oba bankirja. Učakala sta visoko starost. Po smrti sta zapustila osem otrok, izmed katerih so bile do lani žive tri sestre, stare 93, 97 in 113 let. Njih pet bratov je umrlo v 71., 75., 81., 82. in 88. letu starosti.

Važno je, da se v življenju skoro vseh stoletnikov opaža močan vpliv podedovanosti na dolgost življenja. V Te-mešvaru je med drugim umrl leta 1905. kmet v 195. letu. Njegov sin je takrat, kakor pripoveduje dr. Fino, izpolnil 155 let. V Bikaru na Ogrskem je umrl leta 1909. stariček v 109. letu, čigar oče je istako živel nad 100 let. Meseca maja 1910. je umrla v tej dobi najstarejša ženska v Evropi, neka Zazulka, v 126. letu. Takrat je imel eden njenih sinov 108, drugi pa 96 let. Istega leta (1910) je umrla na Madžarskem žena, stara 117 let. Zapustila je dva sinova, stara 93 in 90 let, in eno hči, staro 85 let.

V trebinjskem okrgu v Hercegovini v vasi Klobuku je živel pop Andrija Kuzjačić 126 let. Njegov sin, pop Risto, je

živel 94 let. Ta je zapustil pet sinov in štiri hčere. Izmed njih so učakali trije sinovi 82, 87 in 91 let, dve hčeri pa 86 in 88 let.

Leta 1917. je umrl na Cetinju v Črni gori vojni minister pop Ilija Plamenac v 104. letu življenja. Pripadal je rodbini, ki se je izdavnica odlikovala po visoki starosti. Njegov oče pop Mihajlo in brat Petro sta živela jako dolgo. Kar je jako zanimivo: vsi so doživeli starost nad 100 let ter so bili tik do smrti tudi duševno in telesno sveži in čvrsti.

Podobnih zgledov je med stoletniki dosti.

Proučevaje vpliv podedovanosti na dolgost življenja so opazili, da vpliva starost roditeljev, v kateri se rode otroci, znatno na življensko moč in potem tudi na človeško starost. Vobče mislijo, da so oni najmočnejši in najsposobnejši za dolgo življenje, ki se rode med 25. in 40. letom očetovim in 20. in 35. letom materinim. Nasprotno pa so otroci, ki se rode po 50. letu očetovim in 35. letu materinim, večinoma nekoliko slabotnejši in nesposobnejši za dolgo življenje.

S fiziološkega stališča bi se dalo to nekoliko pojasniti z dejstvom, da so moški v dobi med 25. in 40., ženske pa med 20. in 35. letom svojega življenja organsko najkrepkejši in najsposobnejši za porajanje potomstva.

Toda vselej vendarle ni tako. Pogostoma si tako eden kakor drugi spol, oče in mati, ohranita organsko in rodilno moč daleč preko teh let, vzeti za normo. Živo telo je torej v izvestnih razmerah sposobno, da je po življenskem stanju svojih organov, zlasti krvnih žil, mnogo mlajše, nego bi se skladalo z njegovimi leti in njegovo zunanostjo. Nekateri moški niti v 60. svojem letu ne čutijo nikakšne oslabelosti v opravilih svojega telesa. Duševno in telesno delajo brez utrujenosti in z istim uspehom, kakor ko so bili na višku svoje moči. Spe dobro kakor v mladosti, jedo dobro, opravljajo svojo potrebo popolnoma redno in, kar je jako važno, čutijo popolno moč spolnega življenja. Popolnoma naravno je, da dajo taki moške tudi v teh, pa še v starejših letih zdravo, za življenje in za dolgo dobo sposobno potomstvo. Med narodom po vseh delih sveta je dosti podobnih zgledov; zato se mora tudi tukaj priznati, da ima vsako pravilo svoje izjeme. V življenju je treba upoštevati, da je eden izmed važnih pogojev za dolgo življenje vedno nekje v notranji organizaciji, torej v klični plazmi spolnih stanic vsake posamezne osebe enega in drugega spola, odkoder se po podedovanju redno izroča od rodu do rodu.

Vestnik.

Ubogih zemljiški posestniki. Pod tem naslovom je bila priobčena v 42. številki »Našega Glasa« kratka notica, ki omenja zadnji shod društva hišnih posestnikov v Ljubljani in poročilo predsednika tega društva o povišanju zemljiškega davka. V »Našem Glasu« je bilo poudarjano, da posema pisec dotične podatke po poročilu, priobčenem v »Slovenskem Narodu«. Gospod predsednik dru-

štva hišnih posestnikov v Ljubljani, Ivan Freljh, pa je poslal nam popravek, namesto »Slovenskemu Narodu«, kjer je bilo prvotno poročilo. Gospod predsednik pravi v svojem pojasnilu, da je čital poročilo v »Slovenskem Narodu« šele potem, ko ni imelo nobenega pomena več pošiljati popravek. Mnenja smo, da nima popravek tudi za naš list pomena, ako ga nima — po izjavi g. Freljha — niti za »Slovenski Narod«.

KDruštvo pisarniških oficijantov in pomočnikov je poslalo uredništvu z ozirom na notico v št. 40. »Našega Glasa« prepis dodatnih predlogov, katere je izročilo s posebno vlogo nar. poslancu prof. Reisnerju. Društvo je predlagalo, da se uvrste pisarniški oficijanti in pomočniki v III. skupino uradnikov in v stopnjo oziroma položaj, odgovarjajoči njih dosedanji vračunljivi službeni dobi. Zahtevalo je uvrstitev za one, ki nimajo: 1. 4 razred esrednje šole ali 2. predpisane izpite za dotično stroko; 3. za one, ki imajo posebno uradniško kvalifikacijo, zlasti 4. če so že več kot 7 let v državni službi in 5. ki opravljajo uradniške posle pri politični, sodni in finančni upravi. Društvo je svoje zahteve tudi temeljito podkrepilo. Iz teh predlogov se vidi, da ni bil gospod pisarniški oficijant, ki je objavil svojo protest, dobro poučen o stvari, kajti društvo ni zahtevalo uvrstitve v skupino uradnikov le za one, ki že služijo nad sedem let, temveč je formuliralo predpogoje uvrstitve tako, da ni službena doba odločilnega pomena. Vloga društva je bila brez dvoma upravičena in potrebna, ker v osnutku službene pragmatike ni bila priznana uvrstitev pisarniških oficijantov in pomočnikov v skupino uradnikov in je bil osnutek izrecno uvrstitve oficijante in pomočnike v skupino zvančnikov.

Jv. Jelačin, Ljubljana

Uvoz kolonijalne in špecerijske robe.

Tvrdba ustanovljena leta 1888.

Solidna in točna postrežba.

L. Mikuš

Ljubljana, Mestni trg 15.

prilporeča svojo zalogo

dežnikov in solnčnikov
ter sprehajalnih palic.

Popravila se izvršujejo točno in solidno

Delikatese, špecerija in vinarna

Fr. Kham, Ljubljana

nasproti hotela „Union“

.. Nabavljalna zadruga ..
jaavnih nameščencev in vpokojencev

v Ljubljani.

Prodaja svojim članom razno špecerijsko in kolonijalno blago po znižanih cenah.

Razširjajte „Naš Glas!“

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Ustanov. 1900. Delniška glavica in rezervni zakladi ca K 150.000.000

Cekovni račun št. 10.509. Brzojavni naslovi
Banka Ljubljana. Telefon št. 261 in 413.

Se priporoča za vse v bančno stroko spadajoče posle. Obreštuje vloge najugodneje. Prodaja srečke razredne loterije
PODRUŽNICE: Brežice, Celje, Gorica, Kranj, Maribor, Metković, Novi sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst.

Izdaja Osrednja Zveza javnih nameščencev in upokojencev za Slovenijo v Ljubljani.
Odgovorna urednica Štebi Alojzija. — Tiska Narodna tiskarna v Ljubljani.